T-5

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona- Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona “, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 82. sjednici, održanoj dana 23.05.2025. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Mišljenje Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice o Nacrtu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, broj: 09-02-5970-3/25 od 19.05.2025. godine, koji je kantonalnim skupštinama dostavljen na mišljenje od strane Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

II.

Zaključak sa Mišljenjem iz tačke I. upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- 02- 10454 /25
Datum, 23.05.2025. godine
Zenica

PREMIJER
Nezir Pivić

DOSTAVLJENO:
1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO - DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
ZENICA - DOBOJ CANTON
MINISTRY OF LABOR, SOCIAL AFFAIRS, THE DISPLACED & REFUGES

ZENIČKO DOBOJSKI KANTON
VLADA

n/r Premijera
n/r Sekretara

Broj: 09-02-5970-3/25
Zenica, 19.05.2025. godine

PREDMET: Mišljenje o Nacrtu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, dostavlja se

Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine je uz akt broj: 02-02-414/25 od 20.03.2025. godine skupštinama kantona dostavio tekst Nacrta Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom (u daljem tekstu: Nacrt Zakona) koji je razmatran na 17. redovnoj sjednici od 20.03.2025. godine Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, radi davanja mišljenja na predloženi tekst, budući da je oblast socijalne politike u zajedničkoj nadležnosti federalne vlasti i kantona, u skladu sa članom III. 2e Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Aktom Stručne službe Skupštine, broj: 01-02-5970-1/25 od 25.03.2025. godine, i aktom Stručne službe Vlade, broj: 02-1-02-5970-2/25 od 27.03.2025. godine, ovom ministarstvu je kao resornom dostavljen na mišljenje tekst Nacrta Zakona.

Nakon razmatranja dostavljenog teksta Nacrta Zakona ovo ministarstvo u okviru svoje nadležnosti daje sljedeće:

M I Š LJ E NJ E

Nakon razmatranja i davanja mišljenja na tekst Prednacrta Zakona u 2024. godini, te razmatranja dostavljenog Nacrta Zakona, ovo ministarstvo i dalje načelno podržava predložena zakonska rješenja i uređenje ove oblasti koje treba doprinijeti efikasnijoj primjeni istog u praksi, ali i dalje ukazujemo na sljedeće:

- Članom 11. Prednacrta Zakona u stavu (3) propisano je da će bliže uslove za osnivanje i rad ustanove, posebno u pogledu prostora, opreme i stručnog kadra, propisati kantonalni ministar nadležan za poslove socijalne zaštite. Smatramo da bi takve uslove trebao na jedinstven način urediti federalni ministar nadležan za poslove socijalne zaštite, s ciljem osiguranja jednakih uslova za teritorij Federacije BiH, jer se prema predloženom rješenju ostavlja prostor da se uslovi za osnivanje i rad ustanove drugačije propišu od kantona do kantona.
- Članom 44. u stavu (2) propisana je struktura Upravnog odbora Fonda i da isti broji 7 članova, ali je samo za tri člana propisano iz kojeg reda se imenuju, dok za preostala četiri člana Upravnog odbora nije propisan red ispred kojeg se imenuju članovi. Smatramo da

je isto potrebno propisati radi osiguranja zakonite i transparentne primjene propisa u praksi.

Također, dodajemo nove sugestije i to:

- U članu 5. u stavu (1) je propisano da invaliditet, smanjenu i preostalu radnu sposobnost lica iz člana 4. utvrđuje Institut za medicinsko vještačenje, a u članu 4. su definisani korisnici prava i to tako što se ponavlja definicija iz člana 3., ali se istim ne daju smjernice o mjerama za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, a što je osnovni cilj i razlog za donošenje ovog zakona.
- U članu 7. Nacrta pravo na profesionalnu rehabilitaciju trebalo bi definisati i pojasniti, tako da se tačno odredi na koja lica i sa kojim stepenom tjelesnog oštećenja se odnosi pravo prema ovom zakonu, budući da se članom 9. Nacrta propisuje da o priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju odlučuje kantonalna služba za zapošljavanje u prvom stepenu, a o žalbi na isto odlučuje kantonalno ministarstvo nadležno za rad i socijalnu politiku. S tim u vezi, potrebno je da prvostepeni i drugostepeni organ već po usvajanju Zakona imaju jasne odredbe i smjernice o licima koja ostvaruju ovo pravo. Ovo i iz razloga što je članom 5. Nacrta propisano da invaliditet, odnosno smanjenu poslovnu sposobnost utvrđuje institut.
- U članu 20. stav (1) potrebno je uskladiti vremenski okvir koji definira koliko osoba sa invaliditetom je potrebno zaposliti u odnosu na ukupan broj zaposlenih, budući da je u tački a) rok 2024. godina koja je završena i u tački b) 2025. godina koja je već nastupila i ne može se sa sigurnošću reći da će ovaj zakon stupiti na snagu prije isteka tekuće godine.

Generalno smatramo da zakon ne treba opterećavati definicijama kao što je invaliditet, promijenjena radna sposobnost koje su definisane drugim zakonima koji također tretiraju ovu oblast, već je potrebno da se jasno napravi gradacija potrebnih mjera ili aktivnosti za profesionalnu rehabilitaciju koja će pratiti potrebe i stepen njihovih sposobnosti, a koje će biti i usklađene sa potrebama na tržištu rada.

S tim u vezi, održana je i sjednica Ekonomsko-socijalnog vijeća za područje Zeničko-dobojskog kantona, na kojoj je razmatran predmetni Nacrt Zakona, te je isti podržan od strane Grupacija poslodavaca ZE-DO kantona, a predstavnici Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine, Kantonalni odbor ZE-DO kantona su ovom ministarstvu dostavili naknadno mišljenje koje je u prilogu ovog dokumenta.

S poštovanjem,

Dostavljeno:
1x Naslov
1x a/a

MINISTAR

Antonio Šimunović

Bosna i Hercegovina, Zenica, Kučukovići br. 2
Telefon: 032/460-680; Fax: 032/460-682; e-mail: min.rad@zdk.ba

SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA
BOSNE I HERCEGOVINE

KANTONALNI ODBOR
ZE - DO KANTONA

Fra Ivana Jukića br. 1

CONFEDERATION OF INDEPENDENT TRADE
UNIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

CANTONAL BOARD OF THE
ZE - DO CANTON

tel./fax: 387 32/ 246-118

Broj: 154-02-05/25
Zenica, 07.05.2025. godine

VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA
MINISTARSTVO ZA RAD,
SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE

PREDMET: Stav delegacije SSS BiH/ZDK u Ekonomsko-socijalnom vijeću ZDK u vezi nacrta Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom FBiH

Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom pored ostalog definiše „kvotu" kod upošljavanja osoba sa invaliditetom, odnosno broj osoba sa invaliditetom koje poslodavac treba zaposliti u odnosu na ukupan broj radnika - prema važećem zakonu to je jedna osoba sa invaliditetom na svakih 16 radnika kod poslodavca. Nacrtom novog zakona ovaj se broj povećava za po jednog radnika svake naredne godine od stupanja na snagu zakona, do obaveze upošljavanja jedne osobe sa invaliditetom na svakih 20 radnika u 2027. godini.
Također, nacrtom Zakona je propisano da ako poslodavac zaposli osobu sa invaliditetom od 90%, smatra se da je zaposlio dvije osobe sa invaliditetom.
Ova dva rješenja, u kombinaciji, dovela bi do smanjenja broja osoba sa invaliditetom koje bi poslodavac trebao zaposliti, odnosno smanjenja iznosa uplate posebnog doprinosa u slučaju upošljavanja manjeg broja od kvote propisane zakonom.
Iz ovog razloga bi ova rješenja trebala biti još jednom razmotrena.

Članom 20. stav 3. nacrta Zakona je propisano da ako poslodavac ne uposli dovoljan broj osoba sa invaliditetom, ima obavezu plaćanja posebnog doprinosa u Fond za prof. rehabilitaciju i osposobljavanje osoba sa invaliditetom u iznosu 25% od prosječne neto plate u Federaciji, za svaku manje zaposlenu osobu sa invaliditetom u odnosu na broj koji bi trebao zaposliti.
Prema važaćem rješenju, poslodavac ima obavezu uplate 25% od prosječne bruto plate u Federaciji. Dakle, i ovo potencijalno predstavlja smanjenje prihoda Fondu za profesionalnu rehabilitaciju osoba sa invaliditetom, što je također rješenje koje treba dodatno razmotriti.

Delegacija sindikata je na sjednici ESV ZDK održanoj 06.05.2025.g. neposredno iznijela svoja dodatna zapažanja, stavove i sugestije koje bi trebalo imati u vidu kod donošenja novog Zakona, kako bi se osigurao što veći stepen poštivanja ustavnih i zakonskih prava osoba sa invaliditetom - pravo na rad, pravo na zaštitu od svih oblika diskriminacije, veća integraciju u svijet rada i društvene tokove, u konačnici bolji materijalni i socijalni položaj osoba sa invaliditetom:

- U BiH je potrebno definisati poseban „prag" socijalne sigurnosti za osobe sa invaliditetom,
- Ne poštuje se u potpunosti obaveza davanja prednosti pri zapošljavanju osobama sa invaliditetom, što je problem za koji se mora naći adekvatno rješenje – u suprotnom je ovo pravo mrtvo slovo na papiru,

- Treba razmotriti uspostavu Mreže centara za profesionalnu rehabilitaciju na teritoriji cijele FBiH, radi unapređenja procesa profesionalne rehabilitacije osoba sa invaliditetom. Ovi bi centri trebali biti povezani sa odgojno-obrazovnim ustanovama, tržitem rada, zavodima za zapošljavanje i Federalnim zavodom PIO MIO,
- Potrebno je riješiti problem nedostatka kvalifikovanog osoblja, specijalno obučenog za rad sa osobama sa invaliditetom,
- Potrebno je osigurati vođenje adekvatnih evidencija – ne postoji jedinstvena baza podataka o svim osobama sa invaliditetom na nivou entiteta, postoje samo evidencije o zaposlenim osobama sa invaliditetom koje vode službe za zapošljavanje prema prebivalištu osoba sa invaliditetom,
- Potrebno je osigurati bolju koordinaciju između organa nadležnih za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje na nivou enititeta,
- Kroz dosadašnju primjenu važećeg zakona, primjetno je da značajan broj poslovnih subjekata ne izvršava svoju obavezu uplate posebnog doprinosa u Fond za profesionalnu rehabilitaciju. Fond za profesionalnu rehabilitaciju nema nadležnost da provodi bilo koju mjeru u smislu sankcionisanja pravnih lica koja ne poštuju obavezu uplate posebnog doprinosa, osim da upućuje informacije Poreznoj upravi FBiH. Jedino pravo rješenje za ovaj problem je odgovarajuća izmjena odnosno dopuna Zakona o doprinosima Federacije BiH.
- Nužno je adekvatno definisati obavezu organa uprave, pravosuđa i drugih entitetskih organa, lokalne samouprave, javnih službi ustanova i fondova, te preduzeća u većinskom državnom vlasništvu, da svoje potrebe u definisanom procentu zadovolje kod preduzeća za zapošljavanje osoba sa invaliditetom, jer se ni ova obaveza ne poštuje u potpunosti ili se poštuje veoma malo.
- Oblast nadzora nad preduzećima za upošljavanje osoba sa invaliditetom treba što bolje i potpunije riješiti, posebno definisati koji organ u kojem dijelu vrši nadzor,
- Aktivnost Fonda za rehabilitaciju se svodi isključivo na davanje novčane podrške za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, ali izostaje veća podrška socijalnom poduzetništvu i aktivnostima koje suštinski doprinose inkluziji osoba sa invaliditetom.
- Prema pozitivnim propisima, problem za osobe sa invaliditetom nastaje i kada se zaposle, jer time gube mnoga druga prava iz socijalne zaštite – socijalnu pomoć, smještaj u ustanovama socijalne zaštite i dr. Ovo također treba imati u vidu jer se radi o posebno osjetljivoj kategoriji,
- Jedan od ključnih problema koji se treba adekvatno riješiti je neinformisanost poslodavaca iz privatnog sektora i osoba sa invaliditetom o mjerama i stimulansima koji im stoje na raspolaganju.

Treba imati u vidu da prema popisu stanovništva iz 2013. godine, u BiH živi 3.531.159 stanovnika, od toga su 294.058 osobe sa invaliditetom, ili 8,3%. U Federaciji BiH prema ovom popisu iz 2013. godine živi 181.927 osoba sa invaliditetom. Od ukupnog broja stanovnika, 126.324 lica su korisnici nekog vida socijalne pomoći, od toga veliki broj osoba sa invaliditetom.

Smatramo da je glavni razlog teškog materijalnog položaja ove kategorije ljudi upravo nemogućnost pronalaska zaposlenja. To bi se u što većoj mjeri moralo osigurati upravo primjenom ovog zakona.
Iskustva pokazuju da su osobe sa invaliditetom u većini slučajeva izuzetno motivisane za rad, sa ogromnom željom da doprinose društvu, samo im treba pružiti šansu, bez predrasuda.
S poštovanjem,

Dostavljeno:
1x naslov,
1x a/a

PREDSJEDNIK
Mirnes Isaković

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
SKUPŠTINA
Stručna služba

Bosnia and Herzegovina
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
ZENICA-DOBOJ CANTON
CANTON ASSEMBLY

Broj: 01-02-5970-1/25
Zenica, 25.03.2025. godine

- **ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON**
  VLADA KANTONA
  - n/r premijera Kantona
  - n/r sekretara Vlade Kantona

- **MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA**
  n/r ministra

PREDMET: Mišljenje o Nacrtu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom – *traži se*

U prilogu ovog dopisa, dostavljamo vam akt obavještenja Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 02-02-414/25 od 20.03.2025. godine, (**sa priloženim Nacrtom Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom i Obrazloženjem Nacrta Zakona**), a koji je zaprimljen **na službeni e-mail Skupštine Zeničko-dobojskog kantona dana 25.03.2025. godine**, kojim smo obaviješteni da je Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, na 17. redovnoj sjednici održanoj 20.03.2025. godine razmatrao Nacrt navedenog Zakona, te usvojio Zaključak o prihvatanju istog, kojim je u tačci 3. navedeno da se zadužuje Stručna služba Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine da navedeni zaključak i Nacrt zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom **dostavi kantonalnim skupštinama radi davanja mišljenja u roku od 60 dana.**

S tim u vezi, a u cilju postupanja po navedenom aktu obavještenja odnosno Zaključku Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, te e-mailu Parlamenta FBiH-Pisarnica OTP kojim je zatraženo da Skupština Kantona dostavi mišljenje o Nacrtu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, Domu naroda i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike u roku od 60 dana, **molimo vas da nam traženo mišljenje dostavite u roku od 35 dana od dana prijema ovog dopisa kojim vam dostavljamo navedeni Nacrt Zakona sa Obrazloženjem**), a koje bi Skupština Kantona imala u vidu prilikom razmatranja Nacrta navedenog Zakona, te na osnovu kojeg bi, shodno članu 106c. Poslovnika Skupštine Zeničko-dobojskog kantona-Četvrti prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 5/24), mogla utvrditi svoje Mišljenje po istom, a potom ga u ostavljenom roku od **60 dana** (tj. najkasnije do 25.05.2025. godine) proslijediti Domu naroda Parlamenta Federacije BiH i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, kao obrađivaču Nacrta Zakona.

S poštovanjem,

SEKRETAR
Ibrahim Avdagić

PRILOG: **Kao u dopisu**

DOSTAVLJENO:
3 x Naslovu
1 x Svim poslanicima Skupštine Kantona/**05-03 (skeniran ovaj dopis i Fw e-mail Parlamenta FBiH-Pisarnica OTP od 25.03.2025. godine sa svim prilozima)**
1 x Komisiji za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i zdravstvo Skupštine Kantona/**04-01 (skeniran ovaj dopis i Fw e-mail Parlamenta FBiH-Pisarnica OTP od 25.03.2025. godine sa svim prilozima)**
1 x Domu naroda Parlamenta FBiH, **na znanje/ na e-mail: dom.naroda.pfbih@gmail.com (skeniran ovaj dopis i Fw e-mail Parlamenta FBiH-Pisarnica OTP od 25.03.2025. godine sa svim prilozima)**
1 x Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, **na znanje/na e-mail: info@fmrsp.gov.ba (skeniran ovaj dopis i Fw e-mail Parlamenta FBiH-Pisarnica OTP od 25.03.2025. godine sa svim prilozima)**
1 x U spis predmeta -**„R"/05-02**

Subject: 01,02-02-414/25 NACRT ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM (03-02-600/2024) 50842800
From: Parlament Federacije BiH - Pisarnica OTP <pisarnica.otprema@parlamentfbih.gov.ba>
Date: 25. 3. 2025. 10:48
To: "skupstina@zdk.ba" <skupstina@zdk.ba>

05-09/25.03/25.A

U prilogu Vam radi davanja mišljenja dostavljamo Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom i Zaključak Doma naroda o prihvatanju Nacrta Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom Molimo da mišljenje o Nacrtu ovog zakona u roku od 60 dana dostavite Domu naroda i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike kao obrađivaču Nacrta zakona.

B - Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.docx
H -Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.docx
S - Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.docx
zakljucak-DN- Nacrt_prof_rehabilitac.pdf

ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
PRIMLJENO: 25 -03- 2025

Org. jedinica	Klasifik. oznaka	Redni broj	Broj priloga
01	02	5970	

/25

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
PARLAMENT FEDERACIJE
DOM NARODA
Predsjedatelj/Predsjedavajući

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
ДОМ НАРОДА
Предсједавајући

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
PARLIAMENT OF THE FEDERATION
HOUSE OF PEOPLE
Chairperson

Broj: 02-02-414/25
Sarajevo, 20.03.2025.godine

PREDSJEDATELJ
ZASTUPNIČKOG DOMA
Dragan Mioković

POTPREDSJEDATELJI
ZASTUPNIČKOG DOMA
Mladen Bošković
Edina Gabela

PREDMET: NACRT ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU OSOBA SA INVALIDITETOM

Obavještavam Vas da je Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na 17. redovitoj sjednici održanoj 20.03.2025.godine, razmatrao Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji zapošljavanju osoba sa invaliditetom, te je usvojio sljedeći zaključak:

ZAKLJUČAK

1. Dom naroda Parlamenta Federacije BiH prihvaća Nacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, te smatra da može poslužiti kao temelj za izradu Prijedloga zakona.
2. Zadužuje se Vlada Federacije da o ovom Nacrtu zakona organizira i provede javnu raspravu u trajanju od 90 dana, sukladno procedurama predviđenim Ustavom Federacije za donošenje zakona iz zajedničke mjerodavnosti federalne vlasti i kantona.
3. Zadužuje se Stručna služba Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine da ovaj zaključak i Nacrt zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom dostavi kantonalnim skupštinama radi davanja mišljenja u roku od 60 dana..
4. Zadužuje se predlagatelj da prilikom izrade Prijedloga zakona uzme u obzir sve prijedloge, primjedbe i sugestije iznesene u raspravi na sjednici Doma naroda, u javnoj raspravi, mišljenja kantonalnih skupština, kao i one koje su dostavljene ili će biti dostavljene u pisanom obliku.

PREDSJEDATELJ
Tomislav Martinović

Dostavljeno:
- Uredu predsjedatelja Doma naroda
- Potpredsjedateljima Doma naroda
- Tajniku Doma naroda
- Tajniku Zastupničkog doma
- Predsjedniku i dopredsjednicima Federacije BiH
- Premijeru i zamjenicima premijera Vlade Federacije BiH
- Tajniku Vlade Federacije BiH
- Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike
- Službi Zastupničkog doma
- Službi Doma naroda
- Službi za izradu izvornika Zastupničkog doma
- a/a

„EI“

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA

NACRT

ZAKON
O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM

Sarajevo, novembar 2024. godine

ZAKON
O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM

DIO PRVI – OSNOVNE ODREDBE

Član 1.
(Predmet Zakona)

(1) Ovim Zakonom uređuje se profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom, osnivanje i djelatnost ustanova, privrednih društava i drugih pravnih lica koja se bave profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem lica sa invaliditetom, rad Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom (u daljnjem tekstu: Fond), način kontrole uplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom i druga pitanja u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem lica sa invaliditetom.
(2) Ovim zakonom stvaraju se uslovi za zapošljavanje lica sa invaliditetom pod općim i posebnim uslovima i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada, uz otklanjanje barijera i stvaranje jednakih mogućnosti.

Član 2.
(Usklađivanje sa pravnim aktom Europske unije)

Ovim zakonom se vrši djelomično usklađivanje sa Direktivom Vijeća 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, u pravnom poretku Federacije Bosne i Hercegovine, u dijelu koji se odnosi na zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Član 3.
(Definicije pojmova)

(1) Pojmovi koji se koriste u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:
a) **lice sa invaliditetom** je lice kod kojeg postoji tjelesno, čulno ili mentalno oštećenje koje za posljedicu ima trajno smanjenu mogućnost rada i zadovoljavanja ličnih potreba u svakodnevnom životu;
b) **poslodavac** je pravno ili fizičko lice sa kojim lice sa invaliditetom zaključuje ugovor o radu, odnosno zasniva radni odnos;
c) **profesionalna rehabilitacija** je skup mjera i aktivnosti koje se izvode s ciljem osposobljavanja lica sa invaliditetom za odgovarajući posao, da se zaposli, posao zadrži i u njemu napreduje ili promijeni zanimanje;
d) **poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom** je novčani iznos koji su poslodavci dužni obračunavati i uplaćivati Fondu, ukoliko ne zapošljavaju lica sa invaliditetom na način propisan ovim zakonom;
e) **privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom** je privredno društvo koje se osniva radi zapošljavanja lica sa invaliditetom koja se ne mogu zaposliti na tržištu rada pod općim uslovima, te koje ispunjava uslove iz ovog zakona za sticanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom;

f) **zaštitna radionica** je privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom u kojoj se pod posebnim uslovima zapošljavaju lica sa invaliditetom sa najvećim stepenom invaliditeta, te koja ispunjava uslove iz ovog zakona za sticanje statusa zaštitne radionice;
g) **organizacija lica sa invaliditetom** je organizacija, odnosno udruženje kojem je u skladu sa posebnim propisom priznat status organizacije lica sa invaliditetom.

(2) Pojmovi koji se koriste u ovom zakonu, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski rod.

Član 4.
(Korisnici prava)

(1) Lice sa invaliditetom iz ovog zakona je lice čiji invaliditet u odnosu na sposobnosti lica bez invaliditeta, jednake ili slične životne dobi, jednakog ili sličnog obrazovanja, u jednakim ili sličnim uslovima rada, na jednakim ili sličnim poslovima ima za posljedicu trajno smanjenu mogućnost radnog osposobljavanja i zapošljavanja na tržištu rada pod općim uslovima, te očuvanje posla i napredovanje u poslu.
(2) Lice sa invaliditetom je, u smislu ovog Zakona, i:
a) lice sa promijenjenom radnom sposobnošću prema propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju i
b) učenik sa teškoćama u razvoju i učenik sa većim teškoćama u razvoju prema propisima o srednjem obrazovanju.

Član 5.
(Utvrđivanje invaliditeta, smanjene i preostale radne sposobnosti)

(1) Invaliditet, smanjenu i preostalu radnu sposobnost lica iz člana 4. ovog zakona utvrđuje Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja (u daljem tekstu: Institut).
(2) Postupak utvrđivanja invaliditeta, smanjene i preostale radne sposobnosti pokreće se na zahtjev lica sa invaliditetom ili nadležnog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite.
(3) Inicijativu za podnošenje zahtjeva za pokretanje tog postupka mogu dati: nadležni doktor medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, roditelj, socijalni radnik, defektolog, psiholog i poslodavac.

Član 6.
(Doprinos lica sa invaliditetom)

Lice sa invaliditetom doprinosi svojoj profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju:
a) školovanjem i stručnim osposobljavanjem, zavisno od svojih mogućnosti, sklonosti i sposobnosti,
b) prijavljivanjem na oglase o zapošljavanju na poslove za koje ispunjava predviđene uslove i koje je u stanju obavljati i prihvatanjem ponuđenog zaposlenja na takvim poslovima,
c) prihvatanjem uslova u toku stručnog osposobljavanja i rada,

d) saradnjom po pitanjima stručnog osposobljavanja sa ljekarom, defektologom, psihologom, socijalnim radnikom, dipl. pravnikom, tehnologom i dr. stručnim licima,
e) prihvatanjem ponude za promjenu radnog mjesta, odnosno rasporeda na druge odgovarajuće poslove zbog prestanka potrebe ili nemogućnosti obavljanja dosadašnjih poslova,
f) stručnim osposobljavanjem tokom rada, po potrebi i dokvalifikacijom i prekvalifikacijom radi zadržavanja zaposlenja.

DIO DRUGI – PROFESIONALNA REHABILITACIJA I OSPOSOBLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM

Član 7.
(Pravo na profesionalnu rehabilitaciju i ospobljavanje)

Lice sa invaliditetom ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju s ciljem osposobljavanja tog lica za odgovarajući posao, njegovog zapošljavanja, te zadržavanja, odnosno napredovanja u tom poslu i profesionalnog razvijanja.

Član 8.
(Mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije)

Profesionalna rehabilitacija, u smislu ovog zakona, obuhvata naročito sljedeće mjere i aktivnosti:
a) utvrđivanje preostalih radnih i općih sposobnosti,
b) profesionalno informisanje, savjetovanje i procjenu profesionalnih mogućnosti,
c) analizu tržišta rada, mogućnosti zapošljavanja i uključivanja u rad,
d) procjenu mogućnosti izvođenja, razvoja i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja,
e) radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju, održavanje i usavršavanje radnih sposobnosti do zaposlenja,
f) izradu plana potrebne opreme i sredstva za rad,
g) informisanje i savjetovanje o pomoćnoj tehnologiji u učenju i radu,
h) pojedinačne i zajedničke programe za uključivanje lica sa invaliditetom u zajednicu,
i) prijedloge o primjeni različitih tehnologija i tehnika u učenju i radu, uz procjenu mogućnosti primjene,
j) razvoj motivacije i osposobljavanja lica sa invaliditetom o korištenju odabrane tehnologije,
k) informisanje i podršku u izvorima finansiranja,
l) pripremanje i stručnu pomoć pri osposobljavanju i obrazovanju,
m) tehničku pomoć, podrška, praćenje i procjenu rezultata u primjeni ovih mjera i aktivnosti,
n) pripremanje lica sa invaliditetom na radnom mjestu po zaposlenju i druge mjere i aktivnosti od značaja za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom.

Član 9.
(Priznavanje prava na profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom)

(1) O priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju u prvom stepenu odlučuje kantonalna služba za zapošljavanje nadležna prema prebivalištu lica sa invaliditetom.
(2) Postupak za priznavanje prava iz stava (1) ovog člana pokreće se na osnovu zahtjeva lica sa invaliditetom.
(3) Uz zahtjev se prilaže dokaz o utvrđenom invaliditetu, odnosno smanjenoj i preostaloj radnoj sposobnosti.
(4) O žalbi protiv prvostepenog rješenja službe iz stava (1) ovog člana odlučuje kantonalno ministarstvo nadležno za rad i socijalnu politiku.

Član 10.
(Izvođenje profesionalne rehabilitacije)

(1) Profesionalnu rehabilitaciju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola, posebna škola, privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom ili drugo pravno lice koje ispunjava uslove za profesionalnu rehabilitaciju u skladu sa ovim Zakonom (u daljem tekstu: pravni subjekat za izvođenje profesionalne rehabilitacije), po općim, prilagođenim ili posebnim programima.
(2) Sredstva za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom osiguravaju se iz sredstava:
   a) Fonda,
   b) Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje,
   c) Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje,
   d) Budžeta Federacije, kantona, grada i općina,
   e) pravnih lica – poslodavaca.
(3) Za korištenje sredstava iz stava (2) ovog člana primjenjuju se propisi iz oblasti koje regulišu rad subjekata stava (2) ovog člana i propisi koji utvrđuju prava lica sa invaliditetom. U finansiranju profesionalnog osposobljavanja i zapošljavanja lica sa invaliditetom mogu učestvovati i drugi pravni subjekti.
(4) Federalni ministar rada i socijalne politike (u daljem tekstu: federalni ministar) će propisati bliže uslove, način finansiranja i opća načela u vezi sa provođenjem mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije.

Član 11.
(Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju)

(1) Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, u smislu ovog zakona, je ustanova za organiziranje i provođenje profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom, u skladu sa odredbom člana 8. ovog zakona.
(2) Ustanovu mogu osnovati Federacija, kanton, jedinica lokalne uprave, Federalni zavod za zapošljavanje, udruženje lica sa invaliditetom, humanitarna organizacija, vjerska zajednica i druga pravna i fizička lica.
(3) Bliže uslove za osnivanje i rad ustanove, posebno u pogledu prostora, opreme i stručnog kadra, propisuje kantonalni ministar nadležan za poslove socijalne zaštite.
(4) Sredstva za rad ustanove osiguravaju osnivač i Fond.

(5) Ustanova može ostvariti prihode i pružanjem usluga korisnicima, prodajom proizvoda nastalih u toku profesionalne rehabilitacije, od poklona, legata i drugih izvora u skladu sa aktom o osnivanju ustanove.
(6) Organ upravljanja u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom je upravni odbor koji broji pet članova, od njih najmanje jedan član treba da bude lice sa invaliditetom. Rad organa upravljanja u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju je javan, izuzev kada se radi o pitanjima lične prirode lica sa invaliditetom.
(7) Organ rukovođenja u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju je direktor. Za direktora ustanove može biti imenovan državljanin Bosne i Hercegovine koji ima visoku stručnu spremu VII stepen, odnosno visoko obrazovanje prvog ciklusa ili drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja, i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima rukovođenja, te tri godine iskustva u oblasti prava i zaštite lica sa invaliditetom. Statutom ustanove se preciziraju opći i posebni uslovi za postupak izbora i imenovanja direktora.
(8) Organ kontrole poslovanja u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom je nadzorni odbor koji broji tri člana, od njih najmanje jedan član treba da bude lice sa invaliditetom.
(9) Na rad i djelovanje, te postupak imenovanja i razrješenja organa iz st. (6), (7) i (8) ovog člana primjenjuju se važeći propisi i opći akt ustanove za profesionalnu rehabilitaciju.

DIO TREĆI – ZAPOŠLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM

Član 12.
(Pravo na zapošljavanje)

(1) Pravo na zapošljavanje, u smislu ovog zakona, ima lice sa invaliditetom kod kojeg je utvrđena smanjena, odnosno preostala radna sposobnost.
(2) Ako se radno osposobljavanje vrši dokvalifikacijom ili prekvalifikacijom lica sa invaliditetom radi njegovog zapošljavanja, taj vid radnog osposobljavanja može ostvariti lice sa invaliditetom do navršenih 65 godina života i koje se, s obzirom na prirodu i vrstu preostale radne sposobnosti, može osposobiti za rad na odgovarajućem poslu sa punim radnim vremenom, što utvrđuje Institut.

Član 13.
(Zapošljavanje pod općim i posebnim uslovima)

Lica sa invaliditetom zapošljavaju se i rade na tržištu rada pod općim i posebnim uslovima u skladu sa ovim zakonom.

Član 14.
(Primjena propisa iz oblasti rada i zaštite na radu)

Lice sa invaliditetom zasniva radni odnos i ostvaruje svoja prava i obaveze u skladu sa propisima o radu, drugim propisima, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu.

Član 15.
(Obavljanje rada izvan prostorija poslodavca)

Lica sa invaliditetom koja se zapošljavaju i rade na tržištu rada pod općim i posebnim uslovima, mogu poslove iz ugovora o radu obavljati i izvan prostorija poslodavca (kod kuće radnika ili u drugom prostoru koji osigura radnik), na način propisan Zakonom o radu („ Službene novine Federacije BiH", br. 26/16, 89/18 i 44/22).

Član 16.
(Evidencija o nezaposlenim licima sa invaliditetom)

Evidenciju o nezaposlenim licima sa invaliditetom vodi nadležna služba za zapošljavanje u skladu sa propisima o evidencijama u oblasti zapošljavanja u Federaciji.

Član 17.
(Evidencija o zaposlenim licima sa invaliditetom)

Federalni ministar će propisati način vođenja evidencije o zaposlenim licima sa invaliditetom, sadržaj evidencije, organe nadležne za vođenje te evidencije, obaveze poslodavaca, te druga pitanja od značaja za vođenje evidencije o zaposlenim licima sa invaliditetom.

POGLAVLJE I. ZAPOŠLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM POD OPĆIM USLOVIMA

Član 18.
(Zapošljavanje pod općim uslovima)

(1) Lica sa invaliditetom se zapošljavaju pod općim uslovima na otvorenom tržištu rada u državnim organima, organima pravosuđa, organima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama, fondovima, javnim preduzećima, privrednim društvima i drugim pravnim licima koja nisu osnovana za zapošljavanje lica sa invaliditetom u skladu sa zakonom.
(2) Poslodavci iz stava (1) ovog člana dužni su osigurati učinkovite i praktične mjere za prilagođavanje radnog mjesta licu sa invaliditetom, kao što su prilagođavanje prostorija i opreme, rasporeda radnog vremena, raspodjele zadataka ili osiguranjem sredstava za osposobljavanje ili uvođenje u rad.
(3) Federalni ministar donijet će propis kojim će se utvrditi radna mjesta i poslovi na kojima pri zapošljavanju lica sa invaliditetom, uz zadovoljavanje ostalih potrebnih uslova, prednost imaju lica sa 100% invaliditetom.

Član 19.
(Prednost pri zapošljavanju)

(1) Lica sa invaliditetom imaju prednost pri zapošljavanju kod poslodavaca iz člana 18. ovog zakona u okviru javnog sektora, ako pored općih ispunjavaju i posebne uslove za radno mjesto.

(2) Prednost pri zapošljavanju iz stava (1) ovog člana lica sa invaliditetom ostvaruju pod jednakim uslovima, odnosno ukoliko u okviru procedure za prijem u radni odnos ostvare isti broj bodova kao drugo lice kod kojeg nije utvrđen invaliditet.
(3) Da bi ostvarilo pravo na prednost pri zapošljavanju, lice sa invaliditetom dužno je uz prijavu na konkurs za prijem u radni odnos, pozvati se na to pravo, te pored dokaza predviđenih konkursom, priložiti i dokaz o utvrđenom statusu lica sa invaliditetom u smislu ovog zakona.
(4) U slučaju kada dva ili više lica pod uslovima iz stava (2) ovog člana ostvaruju pravo na prednost pri zapošljavanju prema ovom zakonu, poslodavac samostalno donosi odluku o izboru kandidata, uzimajući u obzir potrebe posla, te interes i motivaciju kandidata.
(5) Ako nadležna inspekcija utvrdi da je zaključivanjem ugovora o radu nakon okončene konkursne procedure povrijeđeno pravo na prednost pri zapošljavanju lica s invaliditetom, rješenjem će utvrditi povredu prava prednosti pri zapošljavanju, a izvršno rješenje kojim je utvrđena povreda prava prednosti pri zapošljavanju predstavlja osnov za prestanak ugovora o radu čijim je zaključivanjem to pravo povrijeđeno.

Član 20.
(Uplata doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom)

(1) Prilikom zapošljavanja lica sa invaliditetom pod općim uslovima poslodavci iz člana 18. ovog zakona dužni su ta lica zapošljavati srazmjerno ukupnom broju zaposlenih u tom subjektu i to:
   a) do 31. decembra 2024. godine najmanje jedno lice sa invaliditetom na svakih 17 zaposlenih,
   b) do 31. decembra 2025. godine najmanje jedno lice sa invaliditetom na svakih 18 zaposlenih,
   c) do 31. decembra 2026. godine najmanje jedno lice sa invaliditetom na svakih 19 zaposlenih,
   d) do 31. decembra 2027. godine i dalje najmanje jedno lice sa invaliditetom na svakih 20 zaposlenih.
(2) Obaveza iz stava (1) ovog člana, ne odnosi se na strana diplomatska i konzularna predstavništva, novoosnovane poslodavce za period do 12 mjeseci poslovanja, te poslodavce iz člana 22. ovog zakona, koji zapošljavaju lica s invaliditetom pod posebnim uslovima i organizacije lica s invaliditetom.
(3) Subjekti koji ne ispune obavezu iz stava (1) ovog člana, dužni su mjesečno, pri isplati plaća, obračunati i uplatiti u Fond poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom u novčanom iznosu u visini 25% prosječne neto plaće u Federaciji prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku, i to za svako lice s invaliditetom koje su bili dužni zaposliti u skladu sa stavom (1) ovog člana.
(4) Izuzetno od st. (1) i (2) ovog člana, ako poslodavac zapošljava lice sa invaliditetom od najmanje 90% invaliditeta, u pogledu obaveze zapošljavanja iz stava (1) ovog člana, smatra se kao da je zaposlio dva lica sa invaliditetom.
(5) Kontrolu obračuna i uplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom iz stava (3) ovog člana vrši Porezna uprava Federacije BiH. U svrhu obavljanja obračuna uplate posebnog doprinosa, Porezna Uprava Federacije BiH dužna je Fond uvrstiti u listu korisnika Jedinstvenog sistema

registracije, kontrole i naplate doprinosa, a u cilju efikasne kontrole naplate doprinosa, razmjene podataka o doprinosima, kontrole uplate doprinosa i dostavljenih podataka.

(6) Poseban doprinos iz stava (3) ovog člana se obračunava i dospijeva na naplatu posljednjeg dana u mjesecu za prethodni mjesec.

(7) Na obavezu iz stava (3) ovoga člana i obavezu plaćanja zatezne kamate u slučaju neplaćanja posebnog doprinosa u propisanom roku, zastaru prava na obračun posebnog doprinosa, te zastaru prava na naplatu posebnog doprinosa, primjenjuju se posebni propisi kojima se uređuju doprinosi za obavezna osiguranja, kao i opći porezni propisi te provedbeni propisi doneseni na osnovu istih, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 21.
(Obaveze poslodavca sa manjim brojem zaposlenih)

(1) Poslodavci koji ne podliježu obavezi zapošljavanja lica sa invaliditetom iz člana 20. ovog zakona, mogu zapošljavati ta lica na odgovarajuće poslove u skladu sa ovim zakonom i po tom osnovu ostvariti određene stimulanse i povlastice u skladu sa zakonom.

(2) Poslodavci iz stava (1) ovog člana dužni su svakog mjeseca prilikom isplate plaća uplaćivati u Fond poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom u visini 0,5% od iznosa isplaćene mjesečne bruto plaće svih zaposlenih, izuzev ako zapošljavaju lica sa invaliditetom u skladu sa članom 20. st. (1) i (4) ovog Zakona.

(3) Odredba iz stava (2) ovog člana ne odnosi se na poslodavce koji ispunjavaju uslove iz člana 20. stav (1) ovog zakona, te na strana diplomatska i konzularna predstavništva, privredna društva za zapošljavanja lica sa invaliditetom, zaštitne radionice i organizacije lica sa invaliditetom.

POGLAVLJE II. ZAPOŠLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM POD POSEBNIM USLOVIMA

Član 22.
(Zapošljavanje pod posebnim uslovima)

(1) Lica sa invaliditetom se zapošljavaju pod posebnim uslovima u privrednom društvu koja su osnovana radi zapošljavanja lica sa invaliditetom.

(2) Pod posebnim uslovima iz ovog člana smatraju se i uslovi koji su prilagođeni psihofizičkim i drugim sposobnostima lica sa invaliditetom.

(3) Pod zapošljavanjem pod posebnim uslovima, u smislu ovog zakona, smatra se i zapošljavanje u organizacijama lica sa invaliditetom i samozapošljavanje (pokretanje obrta, obavljanje samostalne djelatnosti i obavljanje poljoprivredne djelatnosti kao jedinog i glavnog zanimanja).

(4) U slučaju samozapošljavanja i rada u samostalnoj djelatnosti vlastitim sredstvima ili sredstvima članova porodice, lica sa invaliditetom ostvaruju prava na olakšice u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima, te olakšice prilikom registracije djelatnosti.

Član 23.
(Pravo na zapošljavanje pod posebnim uslovima)

Pravo na zapošljavanje pod posebnim uslovima imaju lica sa invaliditetom od najmanje 60% invaliditeta.

DIO ČETVRTI – PRIVREDNO DRUŠTVO ZA ZAPOŠLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM I ZAŠTITNA RADIONICA

Član 24.
(Privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom)

(1) Privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom je, u smislu ovog zakona, privredno društvo koje kumulativno ispunjava sljedeće uslove:
   a) da u odnosu na ukupan broj zaposlenih zapošljava minimalno 50% lica sa invaliditetom iz člana 23. ovog zakona, a najmanje šest lica sa takvim invaliditetom koji su zaposleni na puno radno vrijeme,
   b) da prosjek stepena invaliditeta svih lica sa invaliditetom iz člana 23. ovog zakona, zaposlenih u tom privrednom društvu, nije manji od 65%,
   c) da su radna mjesta za lica sa invaliditetom vidljiva kao i njihovo učešće u procesu rada,
   d) da na adresi gdje je registrovano sjedište privrednog društva, društvo ima ured za ostvarivanje upravljačkih funkcija i odvijanje finansijsko-administrativnog poslovanja,
   e) da raspolaže sa minimalnim sredstvima komuniciranja u vidu telefonskog priključka i internet priključka, e-maila i uređajima za komunikaciju,
   f) da je radni prostor u kojem rade lica sa invaliditetom prilagođen potrebama lica sa invaliditetom,
   g) da postoji opremljenost radnih mjesta u svrhu prilagođenosti radnih mjesta licima sa invaliditetom,
   h) da su proces rada lica sa invaliditetom i rezultati rada vidljivi i dokazivi, uključujući i rad koji se obavlja od kuće.
(2) Privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom mogu osnovati: Federacija, kantoni, općine, odnosno jedinice lokalne uprave, privredna društva, ustanove, organizacije lica sa invaliditetom kao i druga pravna i fizička lica.
(3) Strana pravna i fizička lica mogu osnovati privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom u skladu sa ovim zakonom, propisima o privrednim društvima, stranim ulaganjima i o politici direktnih stranih ulaganja i drugim propisima.
(4) Na rad i djelovanje, te postupak imenovanja i razrješenja organa upravljanja, rukovođenja i nadzora u privrednim društvima za zapošljavanje lica sa invaliditetom primjenjuju se važeći propisi o privrednim društvima i opći akti.

Član 25.
(Zaštitna radionica)

(1) Privredno društvo u skladu sa ovim zakonom može ostvariti status zaštitne radionice.
(2) Status zaštitne radionice ostvaruje privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom, koje kumulativno ispunjava sljedeće uslove:
   a) da u odnosu na ukupan broj zaposlenih zapošljava minimalno 50% lica sa najmanje 60% invaliditeta, a najmanje deset takvih lica koji su zaposleni na puno radno vrijeme, plus
   b) da u odnosu na ukupan broj zaposlenih zapošljava 20% lica sa 100% invaliditeta, a najmanje četiri takva lica koji su zaposleni na puno radno vrijeme, od kojih najmanje dva u skladu sa zakonom ostvaruju pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, i
   c) da prosjek stepena invaliditeta lica koja su zaposlena u zaštitnoj radionici nije manji od 75%.

POGLAVLJE I. POSTUPAK UTVRĐIVANJA STATUSA PRIVREDNOG DRUŠTVA ZA ZAPOŠLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM I ZAŠTITNE RADIONICE

Član 26.
(Podnošenje zahtjeva)

Zahtjev za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice dostavlja se Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike (Federalno ministarstvo), sa naznakom za Komisiju za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice.

Član 27.
(Komisija za utvrđivanje statusa)

(1) Federalni ministar osniva Komisiju za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice (u daljem tekstu: Komisija za utvrđivanje statusa), koja utvrđuje ispunjenost uslova za početak rada privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice.
(2) Komisija za utvrđivanje statusa iz stava (1) ovog člana ima pet članova od kojih je:
   a) jedan član predstavnik organizacija lica sa invaliditetom,
   b) jedan član predstavnik Fonda,
   c) tri člana predstavnici federalnog ministarstva nadležnog za rad.
(3) Sredstva za finansiranje rada Komisije osigurava Fond.
(4) Prilikom izvršavanja nadležnosti iz stava (1) ovog člana, Komisija za utvrđivanje statusa dužna je sačiniti zapisnik koji se dostavlja federalnom ministarstvu nadležnom za rad, te podnosiocu zahtjeva, a u kojem se konstatuje da li su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice.
(5) Ukoliko prilikom obavljanja svojih nadležnosti, Komisija za utvrđivanje statusa konstatuje da postoje određeni nedostaci u vezi sa ispunjavanjem uslova

propisanih ovim zakonom, odredit će rokove i mjere za otklanjanje tih nedostatka.

(6) Prilikom obavljanja svojih nadležnosti Komisija je pored pregleda dostavljene dokumentacije dužna obaviti i neposredan pregled u sjedištu podnosioca zahtjeva, samo ukoliko se na osnovu dostavljene dokumentacije može utvrditi da su ispunjeni uslovi koji se odnose zastupljenost lica sa invaliditetom u ukupnom broju zaposlenika sa punim radnim vremenom na način propisan ovom zakonom.

Član 28.

(Priznavanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice)

(1) Rješenje o priznavanju statusa, odnosno rješenje o odbijanju zahtjeva za priznavanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice donosi federalno ministarstvo nadležno za rad, na osnovu zapisnika Komisije za utvrđivanje statusa u kojem se konstatuje da li su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice.

(2) Rješenje o priznavanju statusa iz stava (1) ovog člana ima dejstvo od dana donošenja tog rješenja.

(3) Protiv rješenja iz stava (1) ovog člana žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti uprvani spor pred nadležnim sudom u roku od 30 dana.

(4) Na postupak priznavanja statusa iz ovog člana, te postupak ukidanja statusa iz člana 31. ovog zakona, primjenjuje se Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH", br. 2/98, 48/99 i 61/22).

POGLAVLJE II. NADZOR NAD KONTINUITETOM U ISPUNJAVANJU USLOVA

Član 29.

(Kontinuitet u ispunjavanju uslova)

(1) Privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom dužno je kontinuirano bez prekida osiguravati zastupljenost lica sa invaliditetom u ukupnom broju zaposlenika sa punim radnim vremenom u srazmjeri iz člana 24. ovog zakona, te kontinuirano ispunjavati i druge uslove iz člana 24. ovog zakona.

(2) Zaštitna radionica dužna je kontinuirano bez prekida osiguravati zastupljenost lica sa invaliditetom u ukupnom broju zaposlenika sa punim radnim vremenom u srazmjeri iz člana 25. ovog zakona, te kontinuirano ispunjavati i druge uslove iz člana 25. ovog zakona.

Član 30.

(Nadzor nad kontinuitetom u ispunjavanju uslova)

(1) Nadzor nad kontinuitetom u ispunjavanju uslova iz člana 24, odnosno člana 25. ovog zakona vrši Fond.

(2) Ukoliko prilikom vršenja nadzora iz stava (1) ovog člana, Fond utvrdi da su prestali postojati uslovi za zadržavanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice, dužan je o

tome odmah obavijestiti federalno ministarstvo nadležno za rad, uz dostavljanje dokaza pribavljenih u postupku nadzora.

Član 31.
(Ukidanje statusa)

(1) Federalno ministarstvo nadležno za rad će na osnovu obavijesti Fonda i dokaza iz člana 30. ovog zakona, odlučiti o ukidanju stausa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice.
(2) Rješenje o ukidanju statusa iz stava (1) ovog člana ima dejstvo od dana donošenja tog rješenja.
(3) Protiv rješenja iz stava (1) ovog člana žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom u roku od 30 dana.

DIO PETI – OLAKŠICE PRI ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM

Član 32.
(Olakšice za zapošljavanje lica sa invaliditetom)

(1) Poslodavac koji zapošljava lice sa invaliditetom, a koji ispunjava uslove iz člana 20, odnosno člana 21. ovog zakona, te pravni subjekti koji zapošljavaju lica sa invaliditetom pod posebnim uslovima, imaju pravo na:
   a) poreske i carinske olakšice utvrđene poreskim i carinskim propisima,
   b) stimulans predviđen ugovorom o zapošljavanju lica sa invaliditetom zaključenim sa Fondom, službom za zapošljavanje, Federalnim zavodom za penzijsko i invalidsko osiguranje, nadležnom službom socijalne zaštite, jedinicom lokalne uprave ili sa drugim poslodavcem (u daljnjem tekstu: nosilac osiguranja zapošljavanja).
(2) Privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice, te organizacije lica sa invaliditetom koje imaju zaposlena lica sa invaliditetom, pored prava iz stava (1) ovog člana, imaju pravo i na:
   a) pogodnosti na osnovu statusa poslodavca,
   b) novčanu nadoknadu.
(3) Olakšice i druga prava iz ovog člana poslodavac ostvaruje, bez obzira na to da li je lice sa invaliditetom prethodno bilo prijavljeno na evidenciji nezaposlenih slube za zapošljavanje.

Član 33.
(Olakšice za privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice)

(1) Privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitna radionica, oslobođeni su plaćanja:
   a) poreza na specifične načine ostvarivanja prihoda kao što su lutrija, tombola ili druga vrsta nagradne igre i razne jednokratne dobrotvorne akcije neekonomske prirode,
   b) poreza na svaki vid stavljanja privatne svojine u javnu svojinu u korist privrednog društva,

c) poreza u slučaju sticanja prava svojine na nepokretnosti bez obzira na osnov sticanja (kupovina, poklon, legat, testament i dr),
d) poreza na dobit,
e) naknade za eksploataciju šuma,
f) članarine za turističke zajednice,
g) naknade za infrastrukturu (građevinsko zemljište, vodoprivreda, elektroprivreda, magistralni putevi i dr),
h) doprinosa za vodoprivredu,
i) poreza za zaštitu od prirodnih i drugih nepogoda,
j) doprinosa za ekološku zaštitu,
k) komunalnih, administrativnih i dr. vrsta taksi,
l) naknada i taksi prilikom registracije preduzeća i samostalnih djelatnosti.

(2) Privredno društvo, ustanova, organizacija lica sa invaliditetom i zaštitna radionica plaćaju komunalne usluge, telefonske usluge i troškove električne energije, pod uslovima koji važe za domaćinstva.

(3) Oslobađanja i benificije utvrđene ovim članom bliže se uređuju zakonima i drugim propisima, kojim se regulišu te oblasti.

Član 34.
(Obaveza ugovaranja poslova sa pravnim subjektima koji zapošljavaju lica sa invaliditetom pod posebnim uslovima)

(1) Subjekti iz člana 18. stav (1) ovog zakona, osim privrednih društava čiji većinski vlasnik kapitala nije država, dužni su najmanje 35% od svojih potreba za proizvodima i uslugama koje proizvode i pružaju privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, zaštitne radionice i samostalne djelatnosti u vlasništvu lica sa invaliditetom, zadovoljavati od ovih privrednih društava, zaštitnih radionica i samostalnih djelatnosti u vlasništvu lica sa invaliditetom, pod uslovima koji važe na tržištu.

(2) Ugovorni organ obavezno primjenjuje preferencijalni tretman od 20% od ukupnih uslova tendera u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.

(3) Obim poslova iz stava (1) ovog člana utvđuje se na početku svake kalendarske godine ugovorom između subjekata iz stava (1) ovog člana i privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom, zaštitnih radionica i samostalnih djelatnosti u vlasništvu lica sa invaliditetom.

Član 35.
(Pravo na novčanu nadoknadu)

(1) Subjekti iz člana 32. stav (2) ovog zakona, imaju pravo na novčanu nadoknadu za zaposlena lica sa invaliditetom na osnovu:
a) plaćenog doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje,
b) plaćenog doprinosa za zdravstveno osiguranje,
c) plaćenog doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti,
d) poreza na dohodak.

(2) Organizacije lica sa invaliditetom koje imaju zaposlena lica sa invaliditetom imaju pravo na novčanu nadoknadu iz stava (1) ovog člana za najviše dva zaposlena lica sa invaliditetom sa najmanje 60% invaliditeta.

(3) Privredni i drugi pravni subjekti iz člana 20. ovog zakona, ako zapošljavaju veći broj lica sa invaliditetom od utvrđene obaveze kao i privredni i drugi

pravni subjekti iz člana 21. ovog zakona, ako zapošljavaju lica sa invaliditetom, imaju pravo na novčanu nadoknadu iz stava (1) ovog člana za zaposlena lica sa invaliditetom sa 90% i 100% invaliditeta.

(4) Isplata novčane nadoknade iz ovog člana predstavlja prioritet u podmirivanju obaveza Fonda.

(5) Odredba st. (1), (2) i (3) ovoga člana ne odnosi se na poslodavce iz člana 19. stav (1) ovog zakona.

(6) Pravo na novčanu nadoknadu iz stava (1) ovog člana neće ostvariti korisnik novčanog stimulansa za vrijeme ostvarivanja tog stimulansa.

(7) Način i uslovi isplate novčane nadoknade iz stava (1) ovog člana i subvencije plaće iz člana 37. ovog zakona, definisat će se pravilnikom koji donosi Fond.

Član 36.
(Isplata novčane nadoknade)

(1) Zahtjev za isplatu novčane nadoknade poslodavac podnosi Fondu. Uz zahtjev se prilaže obračun novčane nadoknade sa podacima o licima sa invaliditetom i dokazima o uplaćenim porezima i doprinosima na plaću za ta lica i ostale zaposlenike, primjerci obračuna plaće za lica sa invaliditetom, a za lice sa invaliditetom koje se prvi put zapošljava i dokazi o zapošljavanju i invaliditetu.

(2) Poslodavac može zahtjev za isplatu novčane nadoknade podnijeti po isteku obračunskog mjeseca ili tromjesječja tekuće godine.

(3) Novčana nadoknada isplaćuje se u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

(4) Novčana nadoknada iz čl. 35. i 37. ovog zakona isplaćuje se na maksimalni iznos od tri prosječne neto plaće u Federaciji prema posljednje objavljenom statističkom podatku.

Član 37.
(Pravo na subvenciju plaće)

(1) Privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom koje ostvari status zaštitne radionice u skladu sa ovim zakonom ima pravo na novčanu nadoknadu iz ovog zakona za sve zaposlenike i pravo na subvenciju neto plaće zaposlenih lica sa invaliditetom u visini 35% od prosječne neto plaće u Federaciji, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku.

(2) Organizacije koje steknu status organizacija lica sa invaliditetom imaju pravo na subvenciju neto plaće iz stava (1) ovog člana za najviše dva zaposlena lica sa 90% i 100% invaliditeta.

(3) Pravo na subvenciju plaće iz stava (1) ovog člana neće ostvariti korisnik novčanog stimulansa za vrijeme ostvarivanja tog stimulansa.

Član 38.
(Stimulansi za zapošljavanje lica sa invaliditetom)

(1) Stimulansi koji se utvrđuju ugovorom o zapošljavanju lica sa invaliditetom zaključenim sa nosiocem osiguranja zapošljavanja iz člana 32. ovog Zakona su: jednokratna materijalna davanja, sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada kod poslodavca, sredstva namjenjena kupovini strojeva, opreme, alata, pribora potrebnog za odvijanje poslovnog procesa kod

poslodavca, sredstva za nabavku i adaptaciju poslovnog prostora i sredstva naknade razlike zbog smanjenog radnog učinka ili za sufinansiranje dijela plaće asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom u toku rada, a što će se detaljno urediti pravilnikom koji donosi Fond.

(2) Prava iz ovog člana mogu ostvariti svi poslodavci koji zapošljavaju lica sa invaliditetom uključujući privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice.

Član 39.
(Prava lica sa invaliditetom koji obavljaju samostalnu ili poljoprivrednu djelatnost)

(1) Prava iz člana 32. ovog zakona, izuzev prava koja imaju zaštitne radionice, pripadaju i licima sa invaliditetom koja obavljaju samostalnu djelatnost ili poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje.
(2) Prava iz stava (1) ovog člana pripadaju i roditelju, bračnom drugu ili djetetu koji sa tim licem zasnuje radni odnos u svojstvu zaposlenog i koji prema tom licu ispunjava obaveze poslodavca iz radnog odnosa.
(3) Prava iz stava (1) ovog člana pripadaju i roditelju, bračnom drugu ili djeci lica sa invaliditetom koja su starija od 15 godina i mlađa od 65 godina, koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje i koja za lice sa invaliditetom kao člana domaćinstva plaćaju obavezne doprinose za zdravstveno osiguranje i za penzijsko i invalidsko osiguranje.
(4) Potvrdu o ispunjavanju uslova iz st. (2) i (3) ovog člana, na zahtjev lica iz stava (1) ovog člana izdaje općinski organ uprave nadležan za rad.

DIO ŠESTI – FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOŠLJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM

Član 40.
(Nadležnosti Fonda)

(1) Fond je javna ustanova čiji je osnivač Parlament Federacije Bosne i Hercegovine.
(2) Fond obavlja sljedeće poslove:
   a) provodi politiku razvoja i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, osim poslova obrazovnih ustanova čija je osnovna djelatnost sticanje osnovnog i srednjeg obrazovanja,
   b) vrši isplate novčanih nadoknada i stimulansa,
   c) finansira i sufinansira programe razvoja privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitnih radionica,
   d) finansira i sufinansira programe za održavanje zaposlenosti lica sa invaliditetom,
   e) finansira i sufinasira programe kapitalnih ulaganja privrednih društava za zapošljavanje lica sa invalidtetom čiji su osnivači organizacije lica sa invaliditetom,
   f) nadzire ostvarivanje prava na novčanu nadoknadu i stimulans i korištenjem drugih sredstava Fonda,
   g) nadzire da li je pravilan obračun novčane nadoknade iz čl. 35. i 37. ovog Zakona i vjerodostojnost priloženih dokaza i drugih dokumenata,

h) vrši dodjelu posebnih sredstava za inovativne programe i posebne programe zapošljavanja lica sa invaliditetom,
i) vrši izbor i dodjeljuje nagradu za najboljeg poslodavca za zapošljavanje lica sa invaliditetom,
j) druge poslove predviđene odlukom o osnivanju Fonda i Statutom Fonda.

Član 41.
(Prihodi Fonda)

(1) Prihode Fonda čine:
a) sredstva iz budžeta Federacije,
b) sredstva posebnog doprinosa iz čl. 20. i 21. ovog zakona,
c) sredstva Federalnog zavoda za zapošljavanje u iznosu od 10% od sredstava planiranih finansijskim planom Federalnog zavoda za zapošljavanje za aktivnu politiku zapošljavanja u tekućoj godini,
d) sredstva kantonalnih službi za zapošljavanje u iznosu od 5% od sredstava planiranih financijskim planom kantonalnih službi za zapošljavanje za aktivnu politiku zapošljavanja u tekućoj godini,
e) drugi prihodi ostvareni na osnovu zakona i drugih propisa i donacije domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica.
(2) Ako sredstva Fonda prikupljena po osnovama iz stava (1) ovog člana nisu dovoljna za podmirenje obaveza nastalih u toku godine, i to obaveza za isplatu novčane nadoknade iz člana 35. ovog zakona i subvencije plaće iz člana 37. ovog zakona, u skladu sa ovim zakonom, nedostajuća sredstava osigurat će se iz Budžeta Federacije.

Član 42.
(Organi Fonda)

(1) Fond ima organ rukovođenja, organ upravljanja i organ nadzora.
(2) Organi iz čl. 43, 44. i 45. ovog zakona imaju nadležnosti i ovlaštenja utvrđena ovim zakonom, drugim propisima i općim aktom Fonda.
(3) Direktora Fonda imenuje Upravni odbor Fonda uz prethodno pribavljenu saglasnost Vlade Federacije na osnovu javnog konkursa objavljenog u "Službenim novinama Federacije BiH" i sredstvima javnog informisanja, dok Upravni i Nadzorni odbor Fonda imenuje Vlada Federacije, na osnovu javnog konkursa, u skladu sa Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima („Službene novine Federacije BiH", br. 12/03, 34/03 i 65/13).

Član 43.
(Direktor Fonda)

(1) Organ rukovođenja je direktor Fonda.
(2) Za direktora Fonda može biti imenovano lice koje, pored opštih uslova propisanih Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, ispunjava i sljedeće posebne uslove:

a) VSS – VII stepen stručne spreme, odnosno visoko obrazovanje prvog ciklusa (koji se vrednuje sa 240 ECTS bodova) ili drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja, završen pravni, ekonomski ili drugi fakultet društvenog smjera,
b) da ima najmanje pet godina radnog staža na poslovima rukovođenja,
c) da ima izražene organizacijske sposobnosti i sklonost za timski rad.

(3) U postupku imenovanja direktora Fonda prednost ima lice sa invaliditetom pod jednakim uslovima, odnosno ukoliko u konkursnoj proceduri ostvare isti broj bodova.

Član 44.
(Upravni odbor Fonda)

(1) Organ upravljanja u Fondu je upravni odbor.
(2) Upravni odbor Fonda broji sedam članova od kojih je jedan član predstavnik reprezentativnog udruženja poslodavaca za teritoriju Federacije, jedan član predstavnik organizacija lica sa invaliditetom, koje su osnivači ili vlasnici ustanova i privrednih društava za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom i jedan član predstavnik organizacija lica sa invaliditetom.
(3) Za člana Upravnog odbora Fonda može biti imenovano lice koje, pored opštih uslova propisanih Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, ispunjava i sljedeće posebne uslove:
a) VSS – VII stepen stručne spreme, odnosno visoko obrazovanje prvog ciklusa (koji se vrednuje sa 240 ECTS bodova) ili drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja,
b) da ima najmanje pet godina radnog staža u struci po sticanju diplome visokog obrazovanja.

Član 45.
(Nadzorni odbor Fonda)

(1) Organ kontrole poslovanja u Fondu je nadzorni odbor koji broji pet članova, od kojih je najmanje jedan predstavnik organizacija lica sa invaliditetom.
(2) Za člana Nadzornog odbora Fonda može biti imenovano lice koje, pored općih uslova propisanih Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, ispunjava i sljedeće posebne uslove:
a) VSS – VII stepen stručne spreme, odnosno visoko obrazovanje prvog ciklusa (koji se vrednuje sa 240 ECTS bodova) ili drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja pravne ili ekonomske struke,
b) da ima najmanje pet godina radnog staža u struci po sticanju diplome visokog obrazovanja.

Član 46.
(Postupanje Fonda kod isplate korisnicima sredstava)

(1) Fond je ovlašten pozvati korisnika sredstava Fonda da u roku koji ne može biti kraći od tri radna dana ni duži od osam radnih dana, otkloni greške u obračunu novčanog stimulansa te da, uz zahtjev za odobrenje sredstava Fonda po drugom osnovu priloži posebne dokaze.

(2) Korisnik sredstava Fonda dužan je Fondu nadoknaditi štetu ako je:
   a) sredstva Fonda ostvario na osnovu neistinitih ili netačnih podataka ili na drugi protivpravni način, odnosno u većem obimu nego što mu pripadaju,
   b) sredstva Fonda koristio suprotno namjeni zbog koje su mu odobrena.
(3) Korisnik sredstava Fonda dužan je Fondu vratiti sredstva stečena bez zakonske osnove.
(4) Pravilnikom Fonda će se urediti bliži uslovi za vršenje isplate sredstava od strane Fonda prema svim korisnicima.

DIO SEDMI – NADZOR I KAZNENE ODREDBE

Član 47.
(Nadzor nad korištenjem sredstava Fonda)

(1) Nadzor nad korištenjem sredstava Fonda vrši Federalno ministarstvo finansija prema svojim nadležnostima i u skladu sa zakonom.
(2) Radi ispunjavanja obaveza iz ovog zakona Fond, Porezna uprava Federacije BiH i poslodavci će se povezati kroz informacijski sistem, što će se urediti podzakonskim aktom kojeg donosi federalni ministar u saradnji sa Fondom i Poreznom upravom Federacije.
(3) Vlasnik informacijskog sistema iz stava (2) ovog člana bit će Fond.

Član 48.
(Nadzor nad zakonitošću rada)

(1) Nadzor nad zakonitošću rada i zakonitošću općih akata Fonda vrši federalno ministarstvo nadležno za rad.
(2) Nadzor nad stručnim radom ustanova za profesionalnu rehabilitaciju kojima je osnivač Federacija vrši federalno ministarstvo nadležno za rad, dok kantonalna ministarstva nadležna za poslove rada i socijalne politike vrše nadzor nad stručnim radom ostalih ustanova za profesionalnu rehabilitaciju prema sjedištu, bez obzira ko je osnivač.
(3) Sadržaj i način provođenja nadzora iz st. 1. i 2. ovog člana propisuju ministri nadležni za rad i socijalnu politiku.

Član 49.
(Inspekcijski nadzor)

Poslove inspekcijskog nadzora nad provođenjem ovog Zakona obavljaju Porezna uprava Federacije BiH i nadležne inspekcije rada, svako u okviru svoje nadležnosti.

Član 50.
(Vrste i visine prekršaja)

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjen za prekršaj poslodavac koji:
   a) ne uplati poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom (član 20. stav (2) i član 21. stav (2) ovog zakona),

b) prema licu sa invaliditetom postupi suprotno odredbi člana 19. ovog zakona.

(2) Za izricanje kazne iz stava (1) tačka a) ovog člana nadležna je Porezna uprava Federacije BiH, a za izricanje kazne iz stava (1) tačka b) ovog člana nadležna je inspekcija rada.

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 3.000,00 KM za prekršaj iz stava (1) ovog člana bit će kažnjeno i odgovorno lice kod poslodavca, a kaznu izriče nadležni organ iz stava (2) ovog člana.

(4) Novčanom kaznom od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjeno za prekršaj privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom koje:
   a) fiktivno zaključi ugovor o radu sa licem sa invaliditetom, na način da to lice uopće ne obavlja poslove iz zaključenog ugovora o radu,
   b) bez prethodne saglasnosti Fonda otuđi ili na drugi način raspolaže sredstvima i opremom nabavljenom od sredstava Fonda,
   c) postupa suprotno ugovoru zaključenim sa Fondom radi realizacije finansiranja i sufinansiranja programa iz člana 40. ovog zakona.

(5) Za izricanje kazne iz stava (4) tačka a) ovog člana nadležna je inspekcija rada, a za izricanje kazne iz stava (4) tač. b) i c) ovog člana nadležna je Porezna uprava Federacije BiH.

(6) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 KM do 15.000,00 KM za prekršaj iz stava (4) ovog člana bit će kažnjeno i odgovorno lice kod poslodavca.

(7) Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 5.000,00 KM bit će kažnjeno lice sa invaliditetom koje sa privrednim društvom za zapošljavanje lica sa invalidetom zaključi fiktivni ugovor o radu, na način da uopće ne obavlja poslove iz zaključenog ugovora o radu, a da o tome ne obavijesti Fond u pisanom obliku.

(8) Nadležni organi iz stava (5) ovog člana za prekršaje iz stava (4) ovog člana postupaju po prijavi Fonda, koji je dužan nadležnom organu uz prijavu dostaviti dokaze pribavljene u postupku nadzora iz čl. 30. i 40. ovog zakona.

DIO OSMI – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 51.
(Uslovi za zadržavanje statusa privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitnih radionica)

(1) Privredna društva koja u momentu stupanja na snagu ovog zakona budu imala status privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno status zaštitne radionice, dužna su da u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona federalnom ministarstvu nadležnom za rad dostave dokumentaciju kojom će dokazati da ispunjavaju uslove iz člana 24. odnosno člana 25. ovog zakona.

(2) Privredim društvima koja u roku iz stava (1) ovog člana ne dostave dokumentaciju, status privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno status zaštitne radionice prestaje po sili zakona, istekom roka iz stava (1) ovog člana.

Član 52.
(Donošenje i usklađivanje podzakonskih akata)

Podzakonski akti iz člana 10. stav (4), člana 11. stav (3), člana 17, člana 18. stav (3), člana 47. stav (3) ovog zakona, donijet će se, odnosno uskladiti sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, dok će se podzakonski akt iz člana 48. stav (2) ovog zakona donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 53.
(Usklađivanje općih akata Fonda)

Fond je dužan svoje opće akte, uključujući i akte koji se odnose na isplatu novčanih nadoknada i stimulansa, te finansiranja i sufinansiranja programa iz člana 40. ovog Zakona uskladiti sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 54.
(Prestanak važenja propisa)

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službene novine Federacije BiH", broj 9/10).

Član 55.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

O B R A Z L O Ž E NJ E
NACRTA ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM

I – USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama člana IV.A.20.(1)d), a u vezi sa članom III.2.e) i članom II.A.2.1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Prema odredbama člana IV.A.20.(1)d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije BiH nadležan je za donošenje zakona o vršenju funkcija federalne vlasti, a prema odredbama člana III.2.e) federalna vlast i kantoni nadležni su za socijalnu politiku.

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službene novine Federacije BiH", broj 9/10), koji je trenutno u primjeni, donesen je 2010. godine. Donošenje navedenog zakona u to vrijeme predstavljalo je novinu kada je u pitanju uređivanje oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, ali je njegova trinaestogodišnja primjena pokazala da postoji prostor za dodatno unaprjeđivanje ove oblasti, odnosno da postoji potreba da određenim izmjenama i dopunama na osnovu kojih bi se postigla primjena navedenog zakona u njegovom punom kapacitetu. Naime, ključni problem u implementaciji navedenog zakona ogleda se u odsustvu odredbi koji se odnose na kontrolu uplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom, u slučaju onih poslodavaca koji ne zapošljavaju takva lica.

S tim u vezi, Programom rada Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, odnosno Planom rada Federalnog ministarstva rada i socijalne politike za 2023. godinu predviđena je izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

S obzirom da izrada navedenog zakona zahtijeva učešće svih uključenih aktera, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je u skladu sa svojim nadležnostima imenovalo Radnu grupu za izradu teksta Zakona o izmjenama i dopunama navedenog Zakona, koju su činili predstavnici navedenog ministarstva, Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, predstavnici organizacija lica sa invaliditetom (Savez ratnih vojnih invalida Federacije BiH, Savez slijepih Herceg-Bosne, Vijeće organizacija osoba sa invaliditetom Federacije BiH, Udruženje slijepih Kantona Sarajevo, Informativni centar za osobe sa invaliditetom LOTOS Tuzla, Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zeničko-dobojskog kantona), predstavnici Udruženja poslodavaca u Federaciji BiH, te predstavnici akademske zajednice ispred Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Također, pomoć u radu Radne grupe pružali su predstavnici organizacije „People in need" i Saveza

„Sumero". Zadatak Radne grupe je da bio da izradi Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom, te isti dostavi Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike. Rješenjem je određeno da izmjenama i dopunama navedenog zakona trebaju biti obuhvaćena pitanja koja se odnose na:

- uslove zapošljavanja lica sa invaliditetom s ciljem stimuliranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom pod općim uslovima,
- pitanja koja se odnose na uslove i postupak za priznavanje statusa privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitnih radionica,
- kontrolu naplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom,
- uslove za izbor i imenovanje direktora, upravnog i nadzornog odbora Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom,
- nadzor nad zakonitošću rada Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom,
- te druga pitanja od značaja sa poboljšanje uslova za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Na osnovu navedenog, Radna grupa je u skladu sa zadatim ciljevima sačinila Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, koji je dostavljen Federalnom ministarstvu rada i socijalne politke kao obrađivaču ovog zakona, radi daljeg postupanja.

Imajući u vidu da je dostavljeni materijal Radne grupe sadržavao prijedloge za izmjene i dopune više od 40 odredaba navedenog Zakona, što predstavlja više od 50% teksta, pristupilo se izradi novog zakona čijim bi stupanjem na snagu bio stavljen van snage Zakon koji je donesen 2010. godine.

Naime, ovim zakonom stvaraju se uslovi za povećanje zaposlenosti lica sa invaliditetom pod općim uslovima i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada, uz otklanjanje barijera i stvaranje jednakih mogućnosti.

III – USKLAĐENOST SA PROPISIMA EUROPSKE UNIJE

Prednacrt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica usklađen je sa Direktivom Vijeća 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, u dijelu koji se odnosi na zapošljavanje lica sa invaliditetom. Naime, navedenom Direktivom uređen je opći okvir za borbu protiv diskriminacije na osnovu vjere ili uvjerenja, invaliditeta, starosne dobi ili seksualnog usmjerenja koja se odnosi na zapošljavanje i odabir zvanja, kako bi se u državama uspostavilo načelo jednakog tretmana. S tim u vezi, a imajući u vidu predmet ovog Zakona, izvršeno je usklađivanje sa navedenom Direktivom u dijelu koji se odnosi na zapošljavanje lica sa invaliditetom.

IV – OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH PRAVNIH RJEŠENJA

Osnovne odredbe (čl. 1-6)

Članom 1. utvrđen je predmet ovog zakona, na način da se istim uređuje profesionalna rehabilitacija, osposobljavanje i zapošljavanje lica sa invaliditetom,

osnivanje i djelatnost ustanova, privrednih društava i drugih pravnih lica koja se bave profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem lica sa invaliditetom, rad Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, način kontrole uplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom i druga pitanja u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom, osposobljavanjem i zapošljavanjem lica sa invaliditetom. Dakle, za razliku od postojećeg zakona, ovim zakonom se uređuje i pitanje kontrole uplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom, što je ključno za implementaciju ovog zakona.

Članom 2. je u skladu sa Uredbom o postupku usklađivanja zakonodavstva Federacije Bosne i Hercegovine s pravnom tečevinom Europske unije ("Službene novine Federacije BiH, broj: 98/16), izvršeno preuzimanje Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, kao pravnog akta Europske unije s kojim je izvršeno usklađivanje ovog zakona u dijelu koji se odnosi na zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Članom 3. definisani su ključni pojmovi koji se koriste u ovom zakonu, a koji se odnose na pojam lica sa invaliditetom, poslodavca, profesionalne rehabilitacije, posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom, privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice.

Članom 4. definisano je ko su korisnici prava na zapošljavanje, profesionalnu rehabilitaciju i osposobljavanje u skladu sa ovim zakonom, na način da je predviđeno da su to lica čiji invaliditet u odnosu na sposobnosti lica bez invaliditeta, jednake ili slične životne dobi, jednakog ili sličnog obrazovanja, u jednakim ili sličnim uslovima rada, na jednakim ili sličnim poslovima ima za posljedicu trajno smanjenu mogućnost radnog osposobljavanja i zapošljavanja na tržištu rada pod općim uslovima, te očuvanje posla i napredovanje u poslu. Također, predviđeno je da su to i lice sa promijenjenom radnom sposobnošću prema propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, te učenik sa teškoćama u razvoju i učenik sa većim teškoćama u razvoju prema propisima o srednjem obrazovanju.

Članom 5. predviđeno je da je Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja nadležni organ za utvrđivanje invaliditeta, smanjene i preostale radnu sposobnosti lica sa invaliditetom iz ovog zakona. Dakle, u skladu sa ovim zakonom, Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, pored invaliditeta i smanjene radne sposobnosti, kod lica sa invaliditetom utvrđuje i njihovu preostalu radnu sposobnost što je od ključnog značaja kod zapošljavanaj ove kategorije lica. Propisano je da se postupak utvrđivanja invaliditeta, smanjene i preostale radne sposobnosti pokreće se na zahtjev lica sa invaliditetom ili nadležnog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite. Inicijativu za podnošenje zahtjeva za pokretanje tog postupka mogu dati: nadležni doktor medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, roditelj, socijalni radnik, defektolog, psiholog i poslodavac.

Članom 6. predviđene su aktivosti na osnovu kojih lice sa invaliditetom doprinosi svojoj profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju. S tim u vezi, predviđene su aktivnosti u vidu: školovanja i stručnog osposobljavanja, zavisno od svojih mogućnosti, sklonosti i sposobnosti, prijavljivanja na oglase o zapošljavanju na poslove za koje ispunjava predviđene uslove i koje je u stanju obavljati i

prihvatanjem ponuđenog zaposlenja na takvim poslovima, prihvatanja uslova u toku stručnog osposobljavanja i rada, saradnje po pitanjima stručnog osposobljavanja sa ljekarom, defektologom, psihologom, socijalnim radnikom, dipl. pravnikom, tehnologom i dr. stručnim licima, prihvatanja ponude za promjenu radnog mjesta, odnosno rasporeda na druge odgovarajuće poslove zbog prestanka potrebe ili nemogućnosti obavljanja dosadašnjih poslova, te stručnog osposobljavanjem tokom rada, po potrebi i dokvalifikacijom i prekvalifikacijom radi zadržavanja zaposlenja.

Profesionalna rehabilitacija i osoposobljavanje lica sa invaliditetom (čl. 7-11)
Članom 7. propisana je svrha profesionalne rehabilitacije na način da je predviđeno da lice sa invaliditetom ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju s ciljem osposobljavanja tog lica za odgovarajući posao, njegovog zapošljavanja, te zadržavanja, odnosno napredovanja u tom poslu i profesionalnog razvijanja.

Članom 8. predviđene su mjere i aktivnosti koje obuhvata profesionalna rehabilitacija, a koje se izvode s ciljem osposobljavanja lica sa invaliditetom za odgovarajući posao, da se zaposli, posao zadrži i u njemu napreduje ili promijeni zanimanje.

Član 9. se odnosi na postupak priznavanja prava na profesionalnu rehabilitaciju kada su u pitanju lica sa invaliditetom. Naime, o priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju na zahtjev lica sa invaliditetom odlučuje kantonalna služba za zapošljavanje nadležna prema prebivalištu lica sa invaliditetom. Uz zahtjev se prilaže dokaz o utvrđenom invaliditetu, odnosno smanjenoj i preostaloj radnoj sposobnosti.

Članom 10. definisani su pravni subjekti za izvođenje profesionalne rehabilitacije. Za razliku od postojećeg zakona, ovim zakonom je proširen krug pravnih subjekata, na način da je predviđeno da profesionalnu rehabilitaciju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola, posebna škola, privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom ili drugo pravno lice koje ispunjava uslove za profesionalnu rehabilitaciju u skladu sa ovim zakonom, po općim, prilagođenim ili posebnim programima. S obzirom da profesionalna rehabilitacija lica sa invaliditetom istovremeno predstavlja i dio procesa obrazovanja odraslih, a imajući u vidu nadležnost organa iz oblasti obrazovanja, ovim zakonom je predviđeno da će se podzakonskim aktom, u roku od šest mjeseci, propisati bliži uslovi, način finansiranja i opća načela u vezi sa provođenjem mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije.

Članom 11. uređeno je osnivanje i djelovanje ustanove za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom, kao jednog od pravnih subjekata koji u skladu sa ovim zakonom izvode mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije.

Zapošljavanje lica sa invaliditetom (čl. 12-23)
Članom 12. propisano je da pravo na zapošljavanje, u smislu ovog zakona, ima lice sa invaliditetom kod kojeg je utvrđena smanjena, odnosno preostala radna sposobnost.

Članom 13. predviđeno je da se lica sa invaliditetom u skladu sa ovim zakonom zapošljavaju i rade na tržištu rada pod općim i posebnim uslovima.

Čl. 14. i 15. propisano je da lice sa invaliditetom zasniva radni odnos i ostvaruje svoja prava i obaveze u skladu sa propisima o radu, drugim propisima, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu, te je u tom smislu predviđena i mogućnost rada od kuće, na način da je propisano da lica sa invaliditetom koja se zapošljavaju i rade na tržištu rada pod općim i posebnim uslovima, mogu poslove iz ugovora o radu obavljati i izvan prostorija poslodavca (kod kuće radnika ili u drugom prostoru koji osigura radnik), na način propisan Zakonom o radu.

Čl. 16. i 17. uređeno je pitanje vođenja evidencija o zaposlenim i nezaposlenim licima sa invaliditetom. Naime, predviđeno je da evidenciju o nezaposlenim licima sa invaliditetom vodi nadležna služba za zapošljavanje u skladu sa propisima o evidencijama u oblasti zapošljavanja u Federaciji BiH. Ovo iz razloga što Pravilnikom e evidencijama u oblasti zapošljavanja („Službene novine Federacije BiH", br. 74/18 i 90/20), već predviđeno da se u odgovarajućim evidencijama o nezaposlenim osobama vode i podaci koji se odnose na invaliditet nezaposlene osobe (status invaliditeta, vrsta oštećenja, stepen invaliditeta, zanimanje za koje je osoba sa invaliditetom osposobljena rehabilitacijom). Također, istim pravilnikom je predviđeno da u slučaju kada poslodavci nadležnoj službi za zapošljavanje prijavljuju slobodno radno mjestu, u odgovarajućem obrascu popunjavaju i podatak koji se odnosi na mogućnost zapošljavanja lica sa invaliditetom na tom radnom mjestu. Kada je u pitanju vođenje evidencije o zaposlenim licima sa invaliditetom, predviđeno je da će federalni ministar nadležan za rad u roku od šest mjeseci donijeti pravilnik kojim će propisati način vođenja evidencije o zaposlenim licima sa invaliditetom, sadržaj evidencije, organe nadležne za vođenje te evidencije, obaveze poslodavaca, te druga pitanja od značaja za vođenje evidencije o zaposlenim licima sa invaliditetom.

Članom 18. uređeno je pitanje zapošljavanja lica sa invaliditetom pod općim uslovima. Naime, lica sa invaliditetom se zapošljavaju pod općim uslovima na otvorenom tržištu rada kod svih pravih subjekata koja nisu osnovana za zapošljavanje lica sa invaliditetom, već svih lica na otvorenom tržištu rada. Pod navedenim se podrazumijevaju državni organi, organi pravosuđa, organi lokalne uprave, javne službe, ustanove, fondovi, javna preduzeća, privredna društva i druga pravna lica.

Član 19. propisuje obavezu davanja prednosti pri zapošljavanju licu sa invaliditetom u slučaju zapošljavanja kod poslodavaca iz javnog sektora, što podrazumijeva državne organe, organe pravosuđa, organe lokalne uprave, javne službe, javne ustanove, fondove, javna preduzeća, privredna društva sa većinskim državnim kapitalom, odnosno sve poslodavce kod kojih postoje osnivačka ili vlasnička prava Federacije BiH, kantona, grada ili općine. Prednost pri zapošljavanju kod navedenih poslodavaca lica sa invaliditetom ostvaruju pod jednakim uslovima, odnosno ukoliko u okviru procedure za prijem u radni odnos ostvare isti broj bodova kao drugo lice kod kojeg nije utvrđen invaliditet. Da bi ostvarilo pravo na prednost pri zapošljavanju, lice sa invaliditetom dužno je uz prijavu na konkurs za prijem u radni odnos, pozvati se na to pravo, te pored dokaza predviđenih konkursom, priložiti i dokaz o utvrđenom statusu lica sa invaliditetom u smislu ovog zakona.

Članom 20. propisana je obaveza zapošljavanja lica sa invaliditetom pod općim uslovima. Naime, pomenuta obaveza propisana je u odnosu na poslodavce koji imaju najmanje 17 zaposlenih, na način da je poslodavac koji ima najmanje 17

zaposlenih, dužan da na tih 17 radnika ima zaposleno najmanje jedno lice sa invaliditetom. Predviđeno je pomjeranje navedene granice na godišnjem nivou za po jednog zaposlenog, na način da će se četvrte godine po stupanju na snagu ovog zakona i dalje ta obaveza odnositi na poslodavce koji imaju najmanje 20 zaposlenih. Naime, prema postojećem zakonu trenutno se ova obaveza odnosi na poslodavce koji imaju najmanje 16 zaposlenih, te predloženim zakonskim rješenjem uvažen zahtjev Udruženja poslodavaca u Federaciji BiH u vidu povećanja navedene granice. U smislu navedenog, uvažen je i zahtjev Udruženja poslodavaca u Federaciji BiH, da se navedena obaveza ne odnosi na novoosnovane poslodavce za period do 12 mjeseci poslovanja, kako bi se u prvih godinu dana olakšalo njihovo poslovanje na tržištu. Za one poslodavce koji ne budu ispunjavali utvrđenu obavezu, predviđeno je da su dužni mjesečno, pri isplati plaća, obračunati i uplatiti u Fond poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom u novčanom iznosu u visini 25% prosječne neto plaće u Federaciji prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku, i to za svako lice s invaliditetom koje su bili dužni zaposliti u skladu sa ovim zakonom. Naime, radi podsticanja zapošljavanja lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada predviđena je navedena obaveza zapošljavanja jednog lica sa invaliditetom na svakih 17 zaposlenih kod poslodavca. Oni poslodavci koji ne budu ispunjavali propisanu obavezu bit će dužni da u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom uplaćuju poseban doprinos u propisanom iznosu. Dakle, poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom je novčani iznos koji su poslodavci dužni obračunavati i uplaćivati Fondu, ukoliko ne zapošljavaju lica sa invaliditetom na način propisan ovim zakonom. Da bi se podstaklo zapošljavanje lica sa invaliditetom sa većim stepenom invaliditeta na otvorenom tržištu rada, ovim zakonom je predviđeno da ako poslodavac zapošljava lice sa invaliditetom od najmanje 90% invaliditeta, u pogledu obaveze zapošljavanja lica sa invaliditetom propisane ovim zakonom, smatrat će se kao da je zaposlio dva lica sa invaliditetom. Npr. poslodavac koji ima ukupno 36 zaposlenih imao bi obavezu da na ukupan broj zaposlenih ima zaposlena dva lica sa invaliditetom. Međutim, ukoliko bi poslodavaca iz ovog primjera imao zaposlenu jednu osobu sa invaliditetom sa 90% ili 100% invaliditeta smatralo bi se da je ispunio svoju obavezu, jer bi se u tom slučaju osoba sa većim stepenom invaliditeta od najmanje 90% invaliditeta računala kao dvije zaposlene osobe sa invaliditetom. U pogledu obaveza iz člana 20. ovog zakona, propisano je da kontrolu obračuna i uplate posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom vrši Porezna uprava Federacije BiH. Radi se o pitanju koje uopće nije bilo regulisano postojećim zakonom, te isto predstavlja jednu os osnovnih novina, s obzirom da će se na ovaj način riješiti pitanje naplate posebnog doprinosa od strane onih poslodavaca koji ne zapošljavaju lica sa invaliditetom, što će doprinijeti ili povećanju broja zaposlenih lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu ili će dovesti do povećanja sredstava u budžetu Fonda, a koja su namijenjena za novčane nadoknade u vidu povrata doprinosa, stimulanse za zapošljavanje lica sa invalditetom, subvencije plaće za lica sa invaliditetom, te finansiranje programa za održavanje zaposlenosti lica sa invaliditetom i programa za razvoj privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitnih radionica.

Članom 21. predviđene su obaveze poslodavaca sa manjim brojem zaposlenih kada je u pitanju zapošljavanje lica sa invaliditetom. Predviđeno je da poslodavci koji ne podliježu obavezi zapošljavanja lica sa invaliditetom iz člana 20. ovog zakona, mogu zapošljavati ta lica na odgovarajuće poslove u skladu sa ovim zakonom i po tom osnovu ostvariti određene stimulanse i povlastice u skladu sa zakonom. Navedeni

poslodavci dužni su svakog mjeseca prilikom isplate plaća uplaćivati u Fond poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom u visini 0,5% od iznosa isplaćene mjesečne bruto plaće svih zaposlenih, izuzev ako zapošljavaju lica sa invaliditetom.

Čl. 22. i 23. odnosi se na zapošljavanje pod posebnim uslovima. Naime, lica sa invaliditetom se zapošljavaju pod posebnim uslovima u privrednom društvu koja su osnovana radi zapošljavanja lica sa invaliditetom. Pod zapošljavanjem pod posebnim uslovima, u smislu ovog zakona, smatra se i zapošljavanje u organizacijama lica sa invaliditetom i samozapošljavanje (pokretanje obrta, obavljanje samostalne djelatnosti i obavljanje poljoprivredne djelatnosti kao jedinog i glavnog zanimanja).

Privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitna radionica (čl. 24-31)

Čl. 24. i 25. propisani su uslovi za sticanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice, kao posebnih oblika u kojima se pod posebnim uslovima zapošljavaju lica sa invaliditetom od najmanje 60% invaliditeta. U odnosu na postojeći zakon ti uslovi su bitno izmijenjeni i postroženi, u skladu sa iskustvima iz prakse u primjeni zakona. Navedeno se posebno odnosi na uslove koji se tiču radnih mjesta kod tih privrednih društava, na način da ista moraju biti vidljiva i doprinositi procesu rada, iz razloga što je u praksi primijećen određen broj fiktivnih zapošljavanja lica sa invaliditetom, na osnovu kojih se ostvaruje status, a da ta lica uopće nemaju stvarnu ulogu u procesu rada kod tih poslodavaca.

Čl. 26, 27. i 28. propisan je postupak utvrđivanja statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice. U odnosu sa postojeći zakon, navedeno pitanje je precizno uređeno, s tim da je zadržano rješenje prema kojem u tom postupku učestvuje Komisija za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice, u kojoj mora biti jedan član kao predstavnik organizacija lica sa invaliditetom. Pored predstavnika organizacija lica sa invaliditetom, predviđeno je da će u Komisiji biti jedan predstavnik Fonda i tri predstavnika Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Rješenje o priznavanju statusa, odnosno rješenje o odbijanju zahtjeva za priznavanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice donosi federalno ministarstvo nadležno za rad, na osnovu zapisnika Komisije za utvrđivanje statusa u kojem se konstatuje da li su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom za utvrđivanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice.

Članom 29. propisano je da privredno društvo kojem je priznat status privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice, moraju kontinuirano bez prekida osiguravati zastupljenost lica sa invaliditetom u ukupnom broju zaposlenika sa punim radnim vremenom u srazmjeri koja je propisana ovim zakonom, te ispunjavati i druge propisane uslove.

Čl. 30. i 31. predviđeno je da nadzor nad kontinuitetom u ispunjavaju uslova za zadržavanje statusa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice. Ukoliko prilikom vršenja nadzora, Fond utvrdi da su prestali postojati uslovi za zadržavanje statusa privrednog društva za zapošljavanje

lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice, dužan je o tome odmah obavijestiti federalno ministarstvo nadležno za rad, uz dostavljanje dokaza pribavljenih u postupku nadzora. Federalno ministarstvo nadležno za rad će na osnovu obavijesti Fonda i dokaza, odlučivati o ukidanju stausa privrednog društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, odnosno zaštitne radionice, te ukoliko se utvrdi da su prestali postojati uslovi za zadržavanje statusa taj status i ukinuti.

Olakšice pri zapošljavanju lica sa invaliditetom (čl. 32-39)
Članom 32. propisane su olakšice za one poslodavce koji zapošljavaju lica sa invaliditetom u skladu sa ovim zakonom. S tim u vezi, predviđeno je da oni poslodavci koji zapošljavaju dovoljan broj lica sa invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih na način propisan ovim zakonom, kao i oni poslodavci koji nemaju tu obavezu, a ipak zapošljavaju lica sa invaliditetom, te privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice imaju pravo na poreske i carinske olakšice utvrđene poreskim i carinskim propisima, te pravo na stimulans predviđen ugovorom o zapošljavanju lica sa invaliditetom zaključenim sa Fondom, službom za zapošljavanje, Federalnim zavodom za penzijsko i invalidsko osiguranje, nadležnom službom socijalne zaštite, jedinicom lokalne uprave ili sa drugim poslodavcem. Također, kada su u pitanju privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice, te organizacije lica sa invaliditetom koje imaju zaposlena lica sa invaliditetom, u njihovom slučaju je predviđeno da ista imaju pravo na pogodnosti na osnovu statusa poslodavca, te pravo na novčanu nadoknadu.

Članom 33. uređene su i druge olakšice na koje imaju pravo privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitne radionice, na isti način na koji je to pitanje uređeno postojećim zakonom. S obzirom da se radi o oslobađanjima, odnosno beneficijama koje su uređene drugim propisima, propisano je da se način ostvarivanja istih bliže uređuje tim propisima.

Članom 34. predviđena je obaveza za sve poslodavce iz javnog sektora, odnosno one poslodavce kod kojih postoje vlasnička ili osnivačka prava Federacije, kantona, grada ili općine da najmanje 35% od svojih potreba za proizvodima i uslugama koje proizvode i pružaju privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, zaštitne radionice i samostalne djelatnosti u vlasništvu lica sa invaliditetom, zadovolje od ovih privrednih društava, zaštitnih radionica i samostalnih djelatnosti u vlasništvu lica sa invaliditetom, pod uslovima koji važe na tržištu.

Čl. 35. i 36. definisano je pravo na novčanu nadoknadu kao jedne od olakšica za privredna društva za zapošljavanje lica sa invaliditetom, zaštitnih radionica, te organizacija lica sa invaliditetom ukoliko imaju zaposlena lica sa invaliditetom. Pod novčanom nadoknadom u smislu navedenog podrazumijeva se pravo na povrat plaćenog doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, plaćenog doprinosa za zdravstveno osiguranje, plaćenog doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti i poreza na dohodak za zaposleno lice sa invaliditetom. Navedeno pravo je u slučaju organizacija lica sa invaliditetom ograničeno na najviše dva zaposlena lica sa invaliditetom sa najmanje 60% invaliditeta. Iako je navedeno pravo predviđeno za pravne subjekte kod kojih se lica sa invaliditetom zapošljavaju pod posebnim uslovima, ovim zakonom je ipak predviđeno da i poslodavci koji zapošljavaju veći broj lica sa invaliditetom pod općim uslovima na otvorenom tržištu rada od utvrđene obaveze, imaju pravo na povrat navedenog, i to za zaposlena lica sa invaliditetom sa

90% i 100% invaliditeta. Članom 35. izričito propisano da isplata novčane nadoknade u smislu povrata uplaćenih doprinosa i poreza na dohodak, predstavlja prioritet u smislu trošenja sredstava i podmirivanje obaveza Fonda. Kada je u pitanju isplata novčane nadoknade, propisano je način podnošenja zahtjeva za isplatu, te predviđeno da se novčana nadoknada isplaćuje u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Članom 37. uređeno je pitanje subvencioniranja dijela neto plaće za zaposlene u zaštitnoj radionici, na način da je propisano da privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom koje ostvari status zaštitne radionice u skladu sa ovim zakonom ima pravo na novčanu nadoknadu iz ovog zakona za sve zaposlenike i pravo na subvenciju neto plaće zaposlenih lica sa invaliditetom u visini 35% od prosječne neto plaće u Federaciji, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku. Pravo na subvenciju neto plaće u pomenutom iznosu predviđeno je i u slučaju organizacija lica sa invalidtetom ali za najviše dva zaposlena lica sa invaliditetom od najmanje 90%.

Član 38. odnosi se na stimulanse za zapošljavanje lica sa invaliditetom koji se odnose na jednokratna materijalna davanja, sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada kod poslodavca, sredstva–namjenjena kupovini strojeva, opreme, alata, pribora potrebnog za odvijanje poslovnog procesa kod poslodavca, sredstva za nabavku i adaptaciju poslovnog prostora i sredstva naknade razlike zbog smanjenog radnog učinka ili za sufinansiranje dijela plaće asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom u toku rada, a što će se detaljno urediti pravilnikom Fonda.

Članom 39. propisano je da prava iz člana 32. ovog zakona, izuzev prava koja imaju zaštitne radionice, pripadaju i licima sa invaliditetom koja obavljaju samostalnu djelatnost ili poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom (čl. 40-46)

Članom 40. definisano je da je Fond javna ustanova čiji je osnivač Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom osnovan je Odlukom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH", broj: 48/10). Istom odredbom, a u skladu sa pomenutom odlukom propisane su nadležnosti Fonda, s tim da je za razliku od postojećih nadležnosti, dodatno predviđeno da Fond vrši dodjelu posebnih sredstava za inovativne programe i posebne programe zapošljavanja lica sa invaliditetom, te vrši izbor i dodjeljuje nagradu za najboljeg poslodavca za zapošljavanje lica sa invaliditetom. Na taj način se utiče na afirmaciju zapošljavanja lica sa invaliditetom pod općim uslovima na otvorenom tržištu rada.

Član 41. odnosi se na prihode Fonda iz kojih Fond pomiruje svoje obaveze. Prihod Fonda ustvari predstavljaju sredstva posebnog doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom koji su dužni uplaćivati svi poslodavci koji ne zapošljavaju lica sa invaliditetom u skladu sa utvrđenom obavezom. Istom odredbom je propisano da ako sredstva Fonda nisu dovoljna za podmirenje obaveza nastalih u toku godine, i to obaveza za isplatu novčane nadoknade iz člana 35. ovog zakona i subvencije plaće iz člana 37. ovog zakona, nedostajuća sredstava osigurat će se iz Budžeta Federacije. Dakle, jedina situacija u kojoj bi se Fond mogao finansirati iz Budžeta Federacije BiH, je ukoliko bi nedostajalo sredstava za isplatu novčane nadoknade

koja podrazumijeva povrat uplaćenih doprinosa i poreza na dohodak na način propisan ovim zakonom, te za subvencije plaće, za koje je svakako predviđeno da predstavljaju prioritet u podmirivanju obaveza Fonda.

Čl. 42, 43, 44. i 45. odnosi se na organe upravljanja, nadzora i rukovođenja Fonda u vidu upravnog i nadzornog odbora, te direktora. Ovo što predstavlja novinu u odnosu na postojeći zakon jest da su propisani uslovi za izbor u navedene organe, dok je u slučaju sastava upravnog odbora Fonda predviđeno da u istom moraju biti i predstavnici reprezentativnog udruženja poslodavaca na teritoriji Federacije BiH, imajući u vidu izvore prihoda Fonda. Zadržano je rješenje da u upravnom odboru moraju biti i predstavnici organizacija lica sa invaliditetom, koje su osnivači ili vlasnici ustanova i privrednih društava za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Kada je u pitanju nadzorni odbor, predviđeno je da najmanje jedan član mora biti predstavnik organizacija lica sa invaliditetom.

Članom 46. uređeno je pitanje postupanja Fonda kod isplate korisnicima sredstava.

Nadzor i kaznene odredbe (čl. 47-50)
Članom 47. predviđeno je da nadzor nad korištenjem sredstava Fonda vrši Federalno ministarstvo finansija prema svojim nadležnostima i u skladu sa zakonom, te je u tom smislu zadržano zakonsko rješenje iz postojećeg zakona. Ono što je novina jest da je istom odredbom predviđeno da će se radi ispunjavanja obaveza iz ovog zakona Fond, Porezna uprava Federacije BiH i poslodavci povezati kroz informacijski sistem, što će se urediti podzakonskim aktom kojeg donosi federalni ministar u saradnji sa Fondom i Poreznom upravom Federacije. Naime, takav informacijski sistem će olakšati ispunjavanje obaveza poslodavcima, u smislu da će im biti olakšano da prate obim svojih obaveza, a pored toga isti bi trebao olakšati kontorlu obračuna i uplate doprinosa koja je ovim zakonom stavljena u nadležnost Poreznoj upravi Federacije BiH.

Član 48. odnosi se na nadzor nad zakonitošću rada Fonda i nadzor nad stručnim radom ustanova za profesionalnu rehabilitaciju.

Članom 49. propisano je da poslove inspekcijskog nadzora nad provođenjem ovog zakona obavljaju Porezna uprava Federacije BiH i nadležne inspekcije rada, svako u okviru svoje nadležnosti.

Članom 50. propisane su vrste i visine prekršaja za nepostupanje u skladu sa određenim obavezama iz ovog zakona. Naime, predviđena je novčana kazna za poslodavce koji ne uplaćuju poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom, te novčana kazna za poslodavce iz javnog sektora koji postupaju suprotno odredbi člana 19. ovog zakona, odnosno koji ne daju prednost pri zapošljavanju licu sa invaliditetom na način propisan ovim zakonom. S obzirom da su kroz primjenu postojećeg zakona u praksi evidentirane određene zloupotrebe kada su u pitanju postupanja privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom predviđene su novčane kazne u slučaju kada to privredno društvo fiktivno zaključi ugovor o radu sa licem sa invaliditetom, na način da to lice uopće ne obavlja poslove iz zaključenog ugovora o radu, ako bez prethodne saglasnosti Fonda otuđi ili na drugi način raspolaže sredstvima i opremom nabavljenom od sredstava Fonda, te ako postupa suprotno ugovoru zaključenim sa Fondom radi realizacije finansiranja i sufinansiranja

programa iz člana 40. ovog zakona. U slučaju fiktivnog zapošljavanja predviđena je i novčana kazna za lice sa invaliditetom koje sa privrednim društvom za zapošljavanje lica sa invalidetom zaključi fiktivni ugovor o radu, na način da uopće ne obavlja poslove iz zaključenog ugovora o radu, a da o tome ne obavijesti Fond u pisanom obliku.

Prijelazne i završne odredbe (čl. 51-54)
Članom 51. propisani su uslovi za zadržavanje statusa privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitnih radionica. Naime, ovim zakonom su izmijenjeni uslovi za sticanje statusa privrednih društava za zapošljavanje lica sa invaliditetom i zaštitnih radionica, te će i oni koji budu imali ostvaren taj status u skladu sa odredbama postojećeg zakona biti u obavezi da ispune uslove propisane ovim zakonom kako bi taj status zadržali.

Čl. 52. i 53. propisani su rokovi za donošenje, odnosno usklađivanje podzakonskih akta predviđenih ovim zakonom, odnosno rokovi za usklađivanje općih akata Fonda sa ovim zakonom.

Članom 54. i 55. predviđeno je da danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službene novine Federacije BiH", broj: 9/10), te da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

V - FINANSIJSKA SREDSTVA

Za provođenje ovog zakona nije potrebno osigurati dodatna finansijska sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine.